

Kontekst

Nowela a opowiadanie

Nowela jest gatunkiem epickim, który powstał pod koniec XIV w., jednak w polskiej literaturze stał się popularny dopiero w drugiej połowie XIX w. Wzorcowe nowele pisali wówczas m.in. Henryk Sienkiewicz (np. *Latarnik*) i Bolesław Prus (*Katarynka*).

Cechy noweli:

- **jednowątkowa fabuła**, w której kluczową rolę odgrywa wybrany motyw, np. tytułowa katarynka w noweli Bolesława Prusa;
- **zwięzłość** – opis świata przedstawionego i charakterystyka postaci są uproszczone oraz ściśle podporządkowane akcji utworu; przykładowo, bohater *Katarynki* jest przede wszystkim ceniącym spokój i wygodę starym kawalerem, miłośnikiem sztuki i piękna;
- **dramatyczny przebieg akcji** – wszystkie wydarzenia zmierzają do **punktu kulminacyjnego**, w którym decyduje się los głównej postaci; w noweli Prusa bohater nie znosi katarynek i nawet specjalnie opłaca stróża, aby nie wpuszczał kataryniarzy na podwórze kamienicy; mężczyzna zmienia jednak zdanie, kiedy widzi, że muzyka z katarynki sprawia radość smutnej niewidomej dziewczynce mieszkającej naprzeciwko;

- **wyraźne zakończenie (puenta)** – bohater noweli Prusa zapewnia chorej dziewczynce codzienne koncerty kataryniarza na podwórku i postanawia zająć się jej leczeniem.

W przeciwieństwie do noweli kompozycja **opowiadania** nie jest tak rygorystyczna. Może zawierać bardziej rozbudowane opisy, komentarze, refleksje, luźne epizody, które nie są niezbędne dla rozwoju fabuły i zrozumienia sensu całego utworu. Akcja również nie przebiega w tak dramatyczny sposób jak w noweli.

Współczesny kataryniarz w modnym w XIX w. cylindrze odtwarza muzykę z zabytkowej katarynki na ulicy belgijskiego miasta Lier [lir]

Latarnik – trudny los emigranta

(Pytania i polecenia do zamieszczonego fragmentu i całości utworu)

1. Znajdź we fragmencie zamieszczonym w podręczniku informacje dotyczące głównego bohatera noweli i zapisz je w zeszycie.
2. W którym momencie życia poznajemy tytułowego latarnika? Jakie uczucia mu towarzyszą, czego pragnie? Czym to jest spowodowane?
3. Jak rozumiesz sens słów latarnika tłumaczącego przyczyny swego tułactwa: *to idzie stamtąd?*